ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“:
на годину: . . ф. 12 или 30 дин.
на по године: . ф. 6 или 15 дин.
на четврт године: ф. 3 или 7½ дин.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОГЛАСИ
рачунају се 6 нов. од реда ситних слова.
За жиг се плаћа сваки пут 30 нов.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом

Претплата и огласи шаљу се на администрацију, а рукописи
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући г. А. Пајевића, у дунавској улици.

Рукописи се не враћају.

Број 27. У Новом Саду, у суботу 5. (17.) марта 1894. Год. X.

Нека се зна!

Ево имена српских посланика на угарском сабору, на које гледа Српство како ће гласати о грађанском браку:

Барон **Федор Николић**, заступник вароши Велике Кикинде; Барон **Милош Бајић**, заступник среза моравичког; **Васа Поповић** заступник среза старо-бечејског; **Пера Лупа** заступник среза сент-андрејског; **Јован Стајевић** заступник среза мохачког; **Стеван Јовановић**, заступник среза уздинског; др. **Паја Доакулић**, заступник вароши Сомбора; др. **Иван Ивановић**, заступник среза кулпинског и **Милан Зако**, заступник среза шајкашког.

СРПСТВО И ВЛАДИНА ЦРКВЕНА ПОЛИТИКА.

Несумњива је истина, да реформе, које влада намерава да изведе на црквено-политичкоме пољу, нису ни по кога од таке опасности, као по православно Српство у ужој Угарској.

Ту велику опасност као да је Српство инстиктивно осетило. За то су сви фактори нашега јавног живота, сваки својим путем и начином, протестовали против те убитачне политике. Протестовао је *Архијерејски Синод*, као највиши форум наше цркве „in dogmaticis et spiritualibus“; протестовала је *штампа*, као прави тумач жеља и потреба српске народности; а у последње време настао је силан покрет и *у клиру и у народу* — на све се стране држе зборови: епархијски, протопресвитератски, општински и општи. Све је то устало, да одбије ударце и отклони опасност, што прети *вери православној, последњем још ступу народности српске.*

Тужним погледом погледа Српство на доњу кућу сабора угарског, у којој се некада разлегао глас српских народносних посланика — глас, који је из сабора одјекивао по читавој просвећеној Европи. Данас нема у сабору ни једнога народносног посланика, нема ни једног правог тумача жеља, ни једног бранича права наше народности. И што има још Срба у сабору, то нису преставници српске народности, већ су посланици мађарских странака.

Бивало је — истина — и пре Срба посланика, који су седели у мађарским странкама, али то је било само у чисто државним стварима. Но кад би дошло у питање Српство и православље, тада би нестало свију препрека, и сви би Срби посланици — без обзира на политичке партије — сложно устали у обрану своје вере и народности. Тако је било, када се 1868. године доносио IX. зак. чланак (о нашој автономији) и XLIV. (о народностима); тако је било и 1879. године, када се доносио закон о увађању мађарскога језика у основне школе, када се поред српскога народносног посланика дра Михаила Полита Десанчића борио против увађања мађарског језика Србин владине странке Милош Димитријевић!

Али су та времена прошла, данас су сви српски посланици на сабору чланови мађарских клубова. И ми смо били од оних, који смо држали, да ће српски посланици и овом приликом, свиколици, сложно устати, да бране веру своју и народност, јер *на угарскоме сабору још није било законскога предлога судбоноснијег по нашу народност, него што је овај.* Управо се пита: to be, or not to be.

Па какова нам се слика указује? *Васа Поповић*, бечејски посланик изјављује, да ће гласати за реформе; *Пера Лупа*, стари Милетићевац иде на велики збор либералне странке, где се демонструје за владине реформе; а унук великог Милоша *барон Федор Николић* изјављује, да је непоколебив либерал, па ће за то гласати за реформе. Он држи, да су те реформе либералне за то, што се *каже*, да су либералне, а не зна, да су оне управо атентат **на либерализам!** *Но* све и да јесу либералне, зар је господину барону, који се тако размеће својим Српством и православљем, ближи либерализам од вере? Зар је г. барону, који се тако размеће својим патриотизмом, пречи либерализам од државног мира и напретка?!

Од ових „Срба“ посланика немамо шта очекивати. Када би се по њима судило, могло би се још рећи, да и Српство одобрава владину црквену политику!

За то је српски народ у овим крајевима дужан, да јавно покаже, да Срби посланици на угарскоме сабору нису тумачи његових жеља; дужан је то учинити и за то, да се види, да наш епископат не стоји усамљен, већ да је с њиме цео народ, и да је независна српска штампа била одсјај правога мишљења и осећаја српске народности.

Па када тај глас народни не може потећи од најпозванијег тела, од српског црквеног сабора, као преставника православног Српства у митрополији карловачкој — онда се треба постарати, да Српство на други начин да одушке својим осећајима и своме мишљењу.

Многобројни и импозантни српски зборови, који се у најновије време одржали, најбољи су сведоци, како Српство осећа опасност, што му прети, и како је спремно и вољно да се бори, да отклони ту опасност од вере и народности своје.

Та нам је радосна појава доказом свести народне, али и потребе, да се **сазове заједнички велики збор православнога Српства из саме Угарске, да на њему Српство, као целина, даде израза своме мишљењу и да покаже, да наш епископат није усамљен, већ да за њим стоји читав народ.**

Ми — истина — држимо зборове на све стране, али се ти зборови игноришу; осим српских листова, о њима нико неће да пише. Но оваки велики збор народни морао би свакоме импоновати; а нашло би се за цело кога, ко би се постарао, да тај збор не остане непримећен и неопажен.

С тога држимо, да би сви угледнији родољуби — без разлике странака — требали **одмах** да приступе раду, да реше, где ће се збор држати и каде, па да се збор што пре сазове, и на њему Српство рекне своју.

До виђенијих је родољуба, да коло поведу; а да ће народ листом за њима, томе је сведок вазда *будна свест народна*, која је тако дивно одсјајивала и последњих дана на зборовима народним.

Јуније.

Срби према црквено-политичким реформама.

Православни Срби,

из епархије темишварске, сакупљени дана 27 фебруара (11. марта) 1894. год. на јавном збору у В. Кикинди, доносе у обзиру црквене политике државне владе ове

Одлуке:

I. Црквена политика државне владе изражена у законским предлозима: о грађанском браку, о вођењу државних матрикула, о слободи вероисповеди и о рецепцији Јевреја — вређа у битности својој, како учења православне цркве, тако исто и државним основним законима гарантована автономна права српске православне цркве и свеколике религиозно-моралне интересе српскога народа и свештенства.

II. Православни Срби ове епархије ће у обрану своје вере и права своје цркве, свима законитим сретствима порадити, да се ова црквена политика државне владе не оствари — и потпомагаће сваки покрет у томе правцу; —

III. с тога се овај збор обраћа представком, обема кућама високог државног сабора, да упитне законске предлоге не усвоје.

IV. Збор се овај обраћа нарочитом претставком и Његовој Светости српском Патријарху, у пуној нади, да ће Његова Светост са српским православним Епископатом, као најпозванији претставници српске православне цркве и њених интереса у обрани светог нам православља претходити, и да ће, ако законски предлози ови дођу у горњем дому државног сабора на расправу, одлучно подићи свој глас против истих.

V. Стојећи непоколебиво уз своју свету православну цркву, а увиђајући, да је и покрет католика против црквене политике владине исто тако дело самообране, као што је то и код нас православних — изјављује овај збор своје симпатије према том и сваком другом покрету у томе правцу.

VI. Збор овај закључује јоште, да ове одлуке достави и свима православним Србима посланицима на државном сабору.

Из збора православних Срба епархије темишварске, одржаног у В. Кикинди дана 27-ог фебруара (11. марта) 1894. год.

Др. Свет. Димитријевић потпредседник. **Др. Ранко Гранић** председник.

Миша Косић перовођа. **Др. Иван Веселиновић** перовођа.

*

Говор дра Ивана Влаховића

на окружном збору у Сш. Бечеју 16. фебруара 1894.

Поштовани зборе! Бићу тако слободан коју реч о упитним црк. полит. реформама прозборити, уједно као известилац рад реферисати. Ствар, због које смо се сакупили, врло је важна са политичног и гледишта српско-народносног; може се о њој много говорити, говори се и говорило се о истој на зборовима, у новинама и меморандумима; та и на угарском зем.

ЛИСТАК

Робови сујеверја.

Слика из сеоског живота

Од В. Милана Марина.

I.

Око св. Тривуна још је била лапавица. Снежина се отопила, па се слила у равнице, а попустила и она студен у земљи, те се у час начини блато баш као оно у саму јесен. А како је било снежило о св. Јовану и какав је само оно љути мраз и стезао ону овлажену земљу. Мислили смо, е нас то чудо ни у часном посту напустити неће.

Оно подржала би зима још које време, али задуха отуд са Саве југовина, и зима баш мораде да попусти, и ако се доста јуначно борила. Отопи се бело рухо са воћака, а са стрехе журила је капљица, да се дочепа својих другарица, што су се већ у баруце разлиле. Из земље се прво помоли зелена травица, па висибаба, а одасвуд осећао се је мирис раног прамалећа.

Људи се наши враћали из шума. Патили се и они на саоницама, који су у шестар још за саоника пошли, а сад се по блату враћали, патили се такођер и они на колима, јер су им точкови под теретом кад год и до самих главчина западали. Многи се хватали путева по увратинама, па су се и ту доста патили. До касања не беше боме ником, — већ су се сви у дугом низу, баш као оно каравани, корак по корак, леньо и тромо кретали напред. Блато се под теретом лепило и гњечило као тесто, а точкови су несносно квргали. Људи су се вајкали на зле друмове и наглу промену времена, па су своју љутину изручивали на сироте коње, који су с муком извлачили ноге из гњецавог блата.

Наши су се старији спремали на вашар у Руму. Отац је још био у шуми, а деда к чика одгониће који комад говеда, да начине коју крајцару. Стоку ће гонити слуга Милован, а они ће морати на коли. Трпала се и тејка, да ју поведу на вашар, као хтела је што-шта да напазари за чељад, али ју је чика због незгодна пута одвраћао. Њој додуше беше то нешто и криво, скуцала је преко зиме неку мангуру, па хтела да дође до што лепше и јефтиније вашарске робе. Мргодила се, али је после морала да попусти. Што јој је најпотребније купиће јој, као оно и лане, сам чика, само ће гледати, да јој више не купи мађарску мараму, и трула паргалина, већ све по њеној наручби и „густу“. Деци ће да купи коња од колача, секи црвен гранат, мајки жуту наранџу, да мирише, а болесном брати, ако буде, тањир вашарски питија, јер му болном срце зажелило тога. Слуга Милован пак добиће нове опанке, а сам од своје заслуге купиће још и фрулу, за којом је тако жудио.

Наш брата још је боловао. Куњао је још оно око Богојављења, а тога дана гасила му баба-Угринка углевље, да га корсем спасе од урока. Ну док га је она лечила од урока, дотле се је њему на врату развијала нека гука, која је удиљ напредовала. И тек када је добро отекла била, баба се махну углевља и урока, па му облепи сву гуку са прженим луком. Тада нас је уверавала, да ће се гука од лука отворити, и да ће из ње сва „рђуштина“ изаћи напоље. Али лукац наш не поможе ништа. Гука се још више потпиривала, а сиромах брата баш није могао ни вратом да макне. Завијали су му онда и неке мандарице, а мећали су му на гуку и сухо крило од слепога миша, — и опет ништа. Од јаког бола излеже се и грозница, да смо га морали у нашу собу код топле пећи пренети, а од бола и ватрештине баш је и јечао. Страхота му беше им врат погледати, а још већма страхота слушати га, кад му је мати са гуке лукац скидала, који се је онда и запекао био.

Тада се некако намери на нас стрина Лага, сестра онога Гагуле, који је често по селу рибу препродавао, па нам напуни кућу са причањем о неком побожном старцу врачару у Мишковцима.

— Идите ви к њему, — говорила је мајки, — па ево главе, ако се у стику непомогнете. Није то човек ки други човек, нити је то врачар ки други врачар, већ то је нешто, што нема више у свету. Каква гука, каква грозница, није то њему ништа! Долазе тамо кљасти и богаљи, да се згражаш, кад их видиш онако увеле немоћне, има их чак и из Бачке, па ено их данас као од мајке рођени. То нема више! Па како тек погађа, па како зна, све зна, видовит је, кôно, а научен је као учењак, То треба само видити . . . Нек иде брата слободно, помоћ му не фали. . .

Још она наторокала, а мајка примила одмах за готово. Била је уверена, да ће се брати ту наћи лека, па уздан у дан заинтачила, да се брата у Мишковце носи. Боже, како је она само веровала у рожданике, сановнике, па и у те прочувене врачаре.

Дакле око св. Тривуна била лапавица. Време омекшало, изгледа, да ће се тамо кроз неколо дана и орати моћи. У одаји загушљиво, мирише на квасац од скоро мешеног хлеба, а брата би да га изнесемо мало у трем или у баштицу, зажелео се чистога зрака. Господе, кад га узесмо између себе није него да полетимо с њиме, лак као перје. А где беше она његова пређашња тежина, она снага његова?! Мајка му тепа и помаже му, у оку јој суза, а сваки јој поглед брижљив и благ. Гкеда она усахнуло лице, оне бледе усне, онај туп поглед братин, па јој се срце стеже. У себи још шапуће неке молитве за брату, а већ их је ево тма и нашапутала. Пуно јој срце наде, па кроз сузу види и гуку мању него пре, — а овамо гука још јаче набрекла.

Тек да га наместимо у трему, а он прошапта да би у баштицу. Ту га моставимо на клупу, а он, сиромах, оборио главу као увенуо цветак, па удише ону југовину, што му хлади усијалу крвцу. Седи тако, па ћути. Кад осети хладноћу, увија се у поњавак, али главом од гуке не може да макне.

Долазе суседкиње и загледају му гуку. Свака по што год новога опази, а свака се чуди, што је гука тврда. Али опет свака по коју ради утехе рекне.

сабору траје расправе у начелу — генерална дебата — већ од 19. фебруара т. г. и не зна се кад ће се свршити, тако да се о тој ствари читава литература може развити, па и од вас, пошт. господо! сваки, који боље ствар промисли и коме иста на срцу лежи, може вздан говорити, но ја ћу бити кратак, нећу говорити као син науке, са правно-философског гледишта, већ ћу зборити као патриота и православни Србин.

Кад смо п. г. поред досадањих закона и институција могли бити добре патриоте, таки ћемо и од сад бити; бити Србин, влади опоновати, употребити законом дозвољене мере, да се упитне реформе осујете, није никакав грех, не значи велеиздајство, нити бити рђав патриота, шта више сматрам за моралну, патриотску дужност сваког грађана и Србина, законитим путем радити против упитних рефорама, и спречити да исте постану законом; врло добро је казао један славни политичар: „где нема опозиције, треба ју створити, набавити, и боље је одрећи се парламента и конституције, него јавно мњење, опозицију и слободу угушити, илити у слободном развитку спречити их.“

Упитне реформе пак јесу: уваћање обавезног грађанског брака, државних матрикула, апсолутна слобода вере, верска равноправност Јевреја, и означење вере оне деце, која се буду родила у мешовиту браку. Све те реформе не могу одобрити нити као патриота ни као православни Србин, јер руше лепи споразум између цркве и државе, међу разним вероисповестима и народностима, стварају превласт државе над црквом — државну omnipotentiu — проузрокују верску апатију т. ј. немар, а где нема вере, тамо опада морал, а где, п. г., нема вере и морала, тамо почиње безбожност, а атеизмус иде заједно са анархијом, општим нередом; где нема личне сигурности, где није имање обезбеђено, тамо наступа општа пропаст.

Упитне реформе хоће да се под видом либерализма, на врат на нос, без припреме, са новим теретом за грађанство без нужде уведу, а овамо има млого важнијих и нужнијих институција н. пр. грађански законик, реформа управе наиме уваћање административних судова, па те још нису уведене; ако је угарско законодавно тело 1848. г. поставило у нашој домовини начело слободе и једнакости, треба то сходно нашим државним околностима, у хатар свију грађана, у корист општег добра даље развијати, али упитне реформе нису постулат тог начела, правог либерализма, него шовинизма, нису излив јавног мњења, већ су партајско питање, и ја сам уверен, да се сад бирају посланици са таким програмом, влада не би добила већину. Упитне реформе не могу примити ни као Србин, јер код нас је православна вера тако тесно скопчана са народношћу, да ако се вера као ступ народности заљуља, мора се и зграда, народност срушити, а Срби су добре патриоте, и нису заслужили, да им се крвљу стечена автономна права и кардиналним законима призната вера и црква вређа.

Извините, п. г., ја нисам песник, али имам једно привиђење. Мисао је већ сазрела, и ако упитне реформе сад не постану законом, ма кад ће се увести; зато молим г. г. свештенике и учитеље, да припреме на то свој народ, нека га чешћим поучавањем учврсте у патриотизму, вери и родољубљу.

Посебно шта се тиче I.) *обавезног* грађанског брака, а то је да: брачни парови морају свој брак пред светским (политичним) чиновником склопити, јер иначе исти ништа не важи, и деца су незаконита, а од слободне воље им зависи после брак у цркви од свештеника дати благословити — није ништа друго већ: срушити свету тајну, профанизирати светињу брака. Познато је, п. г., из повеснице, да је наша домовина већ од 900 година Хришћанска, да су Срби већ више од 1000 година хришћани, познато је, да је наш први угарски краљ један део свете круне од римског папе добио, да је поред француског и шпањолског „christianissimus“, да је апостолски; познато је п. г. да је патрон наше домовине „мајка Божја“, но и то је познато п. г., да су угарски краљеви у крстоносним ратовима суделовали, да су наши грађани вековима пролевали своју драгу крв за крст часни, познато је п. г., да је вера хришћанска особито римокатоличка и православна са свима својим правилима, канонима одавно са фундаменталним законима санкционисана; а о Србима шта да кажем, који су се толико стотина година на свима бојиштама Европе за крст часни и слободу златну јуначки борили, и док су други народи у миру матерјиално и физично (бројно) напредовали, међутим су Срби гинули и гладовали, па како им је за то Европа благодарила, о том нећу да говорим, то остављам највећем трибуналу, најправеднијем судији: објективној историји!

Па кад је то све тако, на што сад као гром из ведра неба у хришћанску и монархичну земљу уваћати институцију, која је пре 100 годиа међу ватром и крвљу поникла, која је у француским црквама пред врло деколтираним лепотицама као богињама разума ондак постала, кад су Бог и вера били званично збрисани; нашто уваћати институцију, коју су усијани мозгови, револуционарни духови у француском парламенту 9. новембра 1794. године онда декретирали, кад је суверенитет краљев и ауторитет цркве већ срушен био, па кад још и то знамо, да је основатељ свете вере нам, Исус Христос, спаситељ света установио брак као светињу, као свету тајну, и кад је то у нашој домовини толико времена могло тако постојати без штете и опасности за отаџбину и опште добро, зашто неби и на даље могло остати? Но опасна је та институција и по нас Србе, јер код брака видимо најлепши амалгам наше вере са народношћу; и лепи, дивни обичаји народа нашег су се код брака развили, тако да могу слободно као хиперболу изрећи „да нам се све одузме, само сватови не, па нисмо пропали“ — а кад буде могуће, да се немора ићи у цркву и обичаје одржати, неће се то ни чинити, и усљед те институције ће верски и народносни осећаји охладнити, и поред indifferentisma, који је на жалост овладао, бојати се да ће се Србин од своје вере и народности одпадити. — Опасна је та установа и са гледишта бракоразвода, јер у тим н. пр. парницама неби више црквени већ грађански судови и то по светском закону судили, развод би брже и лакше ишао, могао би се по 10—20 пута женити односно удавати, па после дужег времена како ће изгледати са родословијем и чистотом крви, наступиће degeneratia, а то је штетно за целу земљу; а по Србе је шкодљиво зато, јер већ и сад има доста бракоразводних парница код конзисторија, а кад буде развод још лакше ишао, породични и социјални живот код Србаља би се изопачио, та већ и сад знамо млого случајева „живота на контракт“?!

Упитна установа руши јединство, хармонију у нашој цркви, јер би усљед ње Срби у ужој домовини по новом, а они у Троједници по старом закону и обичајима склапали брак, те тако би Његова Светост српски патријарх имао две врсте Србаља.

II. Вођење *државних матрикула*, осим тога што на грађанство нов терет баца, с општег политичног, државног гледишта не може се одобрити, јер не налазим у државном, политичном чиновнику толико гарантије као код свештеника, који јамчи са чашћу и чином, са beneficium-има за тачно и савесно вођење; а по Србе је опасна та установа, јер ће српска имена се изгубити, поред indefferentisma који је овладао, неби Срби употребљавали своја имена, а ко зна дал неће управа забранити, спречавати употребу српских имена?

III. Шта *се тиче облигатне верске* слободе, и та је установа опасна за целу земљу, јер кад буде могуће п. г. да грађанин буде без икакве вере, то потпирује атеизмус, анархију; та славни француски политичар и философ *Волтер*, који се свачега одрекао, кад је видео, да му је срце празно, да му је памет „tabuia rasa“ и да је морално пропао, као покајник на самрти је рекао „и кад неби било Бога, требало би једног створити.“ — Та зар није доста узакоњена слобода вере и равноправност хришћанских вероисповести у држави нашој, која је носила и носи тип хришћански? — Посебице за Србе је такођер та установа штетна, јер кад буде могуће да Србин буде безверним, услед indifferentisma, који је наступио, и кад видимо да се назаренство већ шири, надати се можемо, да ће многи Срби оставити своју веру и народност.

IV. Што се тиче *рецепције Јевреја*, иста се са научног гледишта либерализма истина не може спорити, јер треба да су сви грађани једнаки, ал кад је истина п. г. да је Христова вера основ морала, цивилизације и хуманитета, да се за ту веру скоро сва Европа, па и наша домовина вековима борила, кад је истина, да су Јевреји спаситеља света издали и гонили, онда је њихова рецепција ћушка хришћанству и повесници, а зар није доста њихова потпуна грађанска и политична равноправност, слободно вршење њихове вере, на што верска равноправност са хришћанима ове домовине, *која* је носила и носи тип хришћанске и културне земље и чији су грађани за њу минулих 1000 година живот и имање жртвовали — по нас Србе је опасна та установа, јер кад буде могуће са државно-правног гледишта да Србин буде Јеврејин, ма да црква (канонско право) учи, да је крштење „character indelibilis“, да се крст спрати не може, могуће ће и то бити, да Србин своју веру и народност збаци и постане Јевреј.

V. Што се тиче означења *вере* оне *деце*, која се буду у мешовитом браку родила, с том установом иде се за тим, да се у том погледу 53. зак. чл. 1868. године, по којем је син вере очеве, а кћи материне, обори и да родитељи уговором пре венчања означе веру своје деце, та је установа штетна, јер се истом успоставља система „реверза“, јер се сеје раздор између вероисповести и народности, — по Србе је пак опасно зато, јер усљед разних уплива мало ће бити уговора, по којима ће деца бити Српчад.

Поштована господо! Српског црк. народног сабора нема на окупу, а међу оваким околностима неће га ни бити. Њ. Светост са епископима је подигла свој глас против упитних рефорама, али саборски одбор није; а ни епархијске конзисторије и црк. школске општине то не смеју чинити; посланици Срби на земаљском сабору па и они, који заступају срезове, где је већина бирача Срба, јесу за те реформе, ништа друго даклем не преостаје, него да сам народ подигне свој глас законитим путем против истих и уставним средствима осујети да постану законом.

У име тога а и у смислу решења ст. бечејског збора односно одбора предлажем:

1. Да се против тих реформа протестује, и да се протест мотивује;

2. Да се протест исти пошље г. Васи Поповићу, посланику на угарском сабору у име оних, које тамо заступа, знања ради;

3. Да се умоле други посланици Срби на истом сабору, да против тих рефорама гласају;

4. Да се умоли Њ. Светост, да са епископима против тих рефорама ради;

5. Да се путем новина позове сав народ, да свима законитим сретствима, уставним путем против тих рефорама поради, и

6. Да се у случају општег збора — митинга — одавде пошљу изасланици и исти ту изаберу.

С овим завршујем п. г. свој говор и молим, да једнодушно станемо на браник уставним сретствима против напасти наше домовине, вере и народности, јер *само слога нас спасава.*“

*

Српска православна црквена општина у **Новом Саду** држаће сутра у суботу ванредну скупштину, да протестује против владиних црквених рефорама.

*

Као што нам јављају из **Беле Цркве**, држала је тамошња српска православна црквена општина у недељу 27. фебруара своју ванредну главну скупштину, на којој је једногласно решено, да протестује против владиних црквено-политичних рефорама.

*

Као што нам јављају из **Соколовца**, и тамо је у недељу одржана црквена скупштина и решила да протествује.

Трговачка будућност Русије.

Под овим насловом донеле су једне француске новине врло занимљива дата о руској трговини поводом дебате о трговачком уговору руско-немачком у рајстагу. Важније ретке тога чланка доносимо и ми нашим читаоцима:

„Док све европске силе: Француска, Немачка, Енглеска, па чак и Шпанија и Италија, пате од „колонијалне“ грозница, шаљући сваког часа разне експедиције с једног краја на други, дотле се Русија, као што изгледа, држи сасма изоловања од тог метежа. Да ли је то с тога, што она не жели да се више шири? Је ли с тога што није јака и снажна? За цело не. Русија прати са највећим интересо-

---

— Мом Павлу, вели Лела, — била је гуга, али на нози, баш ту тако. Мећали смо му топло свињско ђубре, па прошла. Истина, боловао је и он, уме та напаст да извуче живот, — али ено га, шта му сад фали. Небој се ти, ма́мо, није то ништа, проћи ће. . .

— Ништа више него рђуштина, — тврди Тинка. Оно, да имаш који корен од боквице или да ти грк даде оне беле водице у малој флашици, спласнуло би брзо. . .

— То су — отекнуте жљезде и ништа друго, — започе стрина Мила. Знам ја ту бољу, патила сам и сама од ње, — ево овде још ми се као мало нешто и познаје. Да одеш у Деч код неке Давине Шабаљине, па да га она обаје, не би ти требала ни водица, ни боквица, ни друго што.

А мајка па ће да помене мишковачког врачара.

— Јест, чула сам и сама за њега. Кажу, да је многе спасао од болештине. Веле, да му долазе и господа, а призивају га кад год и у Руму. То нема више, што тај човек уме и зна. Ено, кажу, и за ону Смотрину стрину, која је већ све лекове изређала, да ју је ослободио од наступа у стомаку и сад, као и остали свет. Видлисте је, — шта јој фали. . .

Стрина мила, пуна вере у врачара, приђе мајки ближе.

— Тако ти, жено, па ти њега управо у Мишковце. Даће бог. . .

Онда прихватише и остале, па још више обрлатише и онако већ сујеверну нашу мајку.

У вече, кад смо се нашли, после вечере, искупљени у соби код брате, причала нам мајкс своје снове. Чика је умео нешто да натуца из „Сановника“ а био је особито вешт у даљем тумачењу и изваћању. Долазили му ради тога многи из сусества, а он је свакоме умео по вољи да рекне и истумачи. Ради тода се, да не речем, баш и поносио, па није допуштао, да му се ма што год у том његову раду опази, било, да га когод омаловажи, било пак, да ко год своје иротивно мнијење у његово тумачење унесе. Држао се у томе тумачењу за јединственог, иа је, разуме се, врло много и давао на снове.

Па док је мајка причала, он ју је нетремице слушао. Кад она сврши, он ће, као обично, да се замисли, корсем хвата језгро реченога сна, онда ће, да извади из пршњака мастан „Сановник“ и док га он превртеће тамо и амо, и док у себи чита, дотле ми сви ћутимо, па са неком свечаном збиљом и радозналошћу очекујемо, шта ће чика из те мудре књиге да рекне-

Мајка чека, стрепи, снивала је змије, а змије већ и у самој јави не значе добро. Па онда јела је у сну и боба, а прекрхала је и једно вретено бранећи се од змија. После је вијала неке гуске до некога извора и ту се је из-а-њ слатко напила воде итд. кажем све тако којешта. Сав тај сан пренашала је она на братино здравље и све тумачење односиће се на братино стање.

Сад ће чика да тумачи, намргодио се, види се, да је све појединости у сну прибрао у једну целину.

— Змија, — рече, а и нагласак му дошао значајнији, — змија, овај, као што знаш, баш не значи никакво добро. Велиш да су те вијало змије, — а кога у сну змије повијају, тога ће на јави злотвори да гоне, а ту боме онда нема мира, ни покоја.

Мајки нешто штрецну у грудима.

— Змија, — опет ће чика, па онда ракпу. Змија никада не значи добро. На прилику змија је као и злобан човек. Ко снива змије треба се чува од лукава света.

Мајка слуша не дише. Брата мало хукну од бола, а ми други стали, па се чудимо том тајанственом извијењу чикином.

— Змије, — опет ће чика (а мене већ језа хвата од те животиње), змије, знаш, па па онда још и тај боб што си га јела. Боб је неприлика.

— И јест, — изрече се тејка, — не волем га ни на јави.

— А што велиш, да су те гуске вијале, то значи, да ћеш путовати. (Мајки одлахну, — то ће бити пут у Мишковце). Их па онда она вода на извору, па тек то проклето вретено . . . и заврши замишље но: знаш, то вретено . . .

— Господе Боже! . . прошапта и тејка. Она читала тумачење са чикина лика.

— Вретено, да, вретено , . . прошапта и мајка, тек да се нешто охрабри.

Чика устаде.

— Видиш: извор значи здравље, а вретено тешку болест . . .

Мајка се прекрсти. Чика смота књигу у пршњак, а ми тако стали, па дубимо пред-а-се.

Тек ће брата унекле:

— Нано!

— Шта је рано? трже се мајкка.

— Јео бих што.

— А шта би чедо?

— Што год.

— О'ш пиле да ти ухватим?

— Нећу.

— О'ш да ти накидам мало ваљушака?

— Нећу.

— О'ш које јаје печено?

— Нећу.

— О'ш коју печеницу да ти обарим?

— Нећу. Што год бих киселог.

— О'ш купуса?

— Оћу.

И за час му уклопише тањир пресна купуса. А он га више гута, него што га жваће. У тој ватри прија му хладноћа и киселина купуса.

Кад изађосмо у трем, а тејка ће чики:

— Да бог да, да ће бити што од брате...

— Даће Бог... теши је чика. Мај, ако ћемо што, није се он ни родио у хрђавој планети. За њега се вели, да ће доживети велику старост, а о смрти од какове гуке нема ту ни спомена.

Тејка се нешто охрабри. Покрај мајке она је највише и веровала у те рожданике, трепетнике и сановнике. . . .

(Наставиће се.)

вањем сва та кретања, а уверена је, да је сав тај рад у њену корист, за њу.

Европа тражи и ствара колоније по Африци, а још више по Азији. Може се слободно рећи, да ће за кратко време цела Африка бити поплављена. Интереси који отуда долазе силама, врло су незнатни и неурачунљиви, и такви ће мањевише остати. Земљиште неплодно. температура непогодна, стање са свим примитивно, варварско; насељеност слаба и раштркана, ето то је стање, на које се у Африци наилази.

Међутим у Азији то није тако.

Тамо се наилази на земљиште плодно, већ култивисано, температура средња, насељеност велика, у опште радиност не заостаје много иза Јевропљана. Док се саобраћај између Јевропе и Азије своди на неколико стотина хиљада динара, дотле између Азије и Јевропе, он је колосалан око 467,038.956 дин. увоза, а извоза само за Француску 63,720.000 динара. Тако: Холандска Индија увози за 1,273.384 дин. а извози 33,650.587 дин., енглеска Индија за 198,696.516 и 22,063.800; Кина за 167,058.065 и 18,365 085 итд. итд.

Свила, чај, пиринач, кафа, за тим угаљ, метали, жито и т. д. то су азијски продукти, које Јевропа потребује непрестано; сем тога истим каналом „сујецким“ шаље Аустралија вуну и маст.

Будућност је Азије дакле велика и саобраћај њен са Јевропом увећаваће се из дана у дан.

Сад према томе ваља погледати, каква су саобраћајна средства Јевропе са Азијом? Море. . . пут дугачак и неизвестан, на милост и немилост елемента.

Од Енглеске до Индије треба најмање двадесет дана, из Француске за Саолон и Тонкин месец дана итд.

У томе лежи трговачка будућност Русије. Географски њен положај омогућава је, да буде одмах сутра дан тамо, у средишту јевропске трговине. Да видимо да ли се за то припремала:

Још 1886. год. које је по својој величини, по својој важности направило једну нову еру, то је транкасиска железница. То тако велико и важно предузеће започето је у највећој тишини и крунисано сјајним успесима. За једну годину саградили су 2000 км. жељезнице, која данас већ везује касиско море са реком Арму-Варјом. Прелазећи Персију, Авганистан, Белуџистан, спајајући Бухару са Самаркандом. Данас поред гроба Тамерлана хуји руска железница. . . Већим делом трговина Кине долази на Астрахан. Од Душака одваја се један огранак жељезнички, на водика Индији; на тај је начин омогућен пут за 12 дана из Париза на обале Ганге. Из Петрограда путује се седам дана, некада је требало два и по месеца!

Узон Ада је једно важно пристаниште на касиском мору. све је било удешено и предвиђено за проширење саобраћаја и трговине. Богати продукти азијски: памук, чај итд. ту се утоварују у пароброде и разносе по Јевропи. С те тачке гледишта дакле, Русија ће постати светска трговачка тачка, и играти знамениту улогу. Но, то није све. У исто време почела се изучавати трансибирска железничка пруга. Из Петрограда у Пекин, још даље у Владивосток, преко пацифика, дванајест дана од Сан Франциска.

Овај гигантски план није више само пројекат. Више 1000 клм. већ се у велико раде. Од Омска до реке Оба стулије су довршене. Друга секција Челабинск Омск још је више одмакла, готово су сви мостови конструисани. Већ се инсталира телеграфска линија, која је од Челебинска до Кургона већ предата саобраћају — 250 км.

Кроз неколико година Кина, Тонкин, Кохинхина, Индија биће везани директно са Јевропом, преко Русије, и наравно све користи и благодети уживаће на првом месту Русија.“

Политички преглед.

— **Угарска**. Сабор је наставио дебату о обавезноме грађанскоме браку. Од знатнијих говорника говорили су против: *Хок*, *Седеркењи*, *Исекуц* и једини народносни посланик *Никола Шербан*, чији ћемо говор донети у броју, што је на реду. — **Кошут је пао у агонију. Катастрофа се очекује сваког часа.**

— **Србија**. Београдске „Српске Новине‘ јављају: „Ово дана царска отоманска влада дала је један нов доказ о вредности, коју полаже на искрене и пријатељске односе са нашом отаџбином. На име: и ако не постоји формални уговор, који би царску отоманску владу обвезивао, да Србији издаје просте кривце, који из Србије пребегну на отоманско земљиште, — ипак је недавно валија косовски, Хафис-паша, по нарочитој највишој заповести из Цариграда, издао српским властима једног великог зликовца, који је, желећи да избегне казну, пребегао из Србије на турско земљиште.

Као што сазнајемо, г. министар финансија, Чед. Мијатовић, као заступник г. министра председника и министра спољних послова, приликом последњег пријема овд. страних заступника, умолио је Његово Превасходство, царско-отоманског посланика и опуномоћеног министра на нашем Двору, г. Тефик-Беја, да изволи саопштити царско-отоманској влади срдачну захвалност српске краљевске владе на томе акту доброг суседства.“

Председник министарства *Ђока Симић* предао је у нарочитој аудијенцији краљу *Умберту* своје опозивно писмо, а за тим је био примљен и у Ватикану код Папе. Италијански министар спољних послова барон Бланк посетио је г. Симића у његову стану. Ове недеље вратиће се г. Симић у Београд бар тако јављају стране новине

— **Енглеска**. Парламенат отворен је престоном беседом, у којој се констатују пријатељски односи са свима државама, и наговештава се скоро пријатељско изравнање са Русијом односно граница у Средњој Азији. За тим се напомињу повољни резултати изборног суда у питању Берингова мореуза и закључење конвенције са Хином због бирманске границе. Даље се са жалошћу спомињу жртве, које су пале услед судара са француском колонијалном војском у Источној Африци, и краљица очекује са пуно поверења резултат истраге, која се води са мирноћом и достојанством, доликујућем двема великим народностима. Односно будућета напомиње престона беседа, да ће водити рачуна о државној одбрани. У Ирској влада мир. Од законских предлога наглашују се: закон о потпори истераних закупника и о изравнању спорова између господара и радника. О врховном надзору и о хом-рулу нема ни помена.

У низу мирољубивих симптома, који се у последње време истакли на европском политичком *обзорју*, вредно је да се забежи и значајан *говор енглеског амбасадора лорда Дафрена*, који држао приликом недавног банкета енглеске трговачке коморе у Паризу. Ова политичка изјава племенитог лорда у толико је значајнија, што су га некоји париски булварски листови, у последње време обасипали разним клеветама, које не би биле пријатне ни за најобичнијег човека, а камоли за тако, у сваком погледу, одличну личност, као што је племенити лорд Дафрен. Но он је, као прави каваљер, и не узимајући на ум толике пустоловне нападе, користио се приликом, да ода признање француској величини, француским заслугама и француском гостопримству. Скоро за цело једно столеће трајао је непрекидно мир између Француске и Енглеске, и за то време Енглеска се научила да се диви Француској. Нема тог значајнијег новијег француског дела, које није преведено на енглески, у лондонском Pall Mall-у држи се се сваке године изложба француских уметничких дела. Француско позориште добило је у Лондону свој други завичај, казао је лорд Дафрен, настављајући даље: како су обе народности ангажоване у истоветним ратовима противу ропства у далеким страним земљама и противу друштвеких непријатеља на сопственом огњишту. Завршујући свој говор, лорд Дафрен дао је уверење, како ће са своје стране учинити све могуће, да се још јаче развију добри одношаји између Француске и Енглеске, и да ни један од претставника Енглеске у Паризу није имао толико разлога, као он, да буде благодаран за гостољубље и предусретљивост, која му се указује у француском главном граду. Бацивши овако светлост на француско-енглеске одношаје, племенити лорд се том приликом дотакао и одношаја према Русији, нагласивши: како су многи писци уверења, да европски рат и мир зависи једино од руског цара. Ако је тако, онда лорд Дафрен држи, да је европски мир у сигурним рукама јер сваким даном добијамо нове доказе мудрости, умерености и мирољубивих смерова руског цара. Племенити говорник има одавно уверења, да се руски цар одликује тим изредним врлинама. У Европи влада, или правилније рећи, владао је некакав русофонски дух, исто тако, као што се по кад кад нађу екцентричне личности, које не гаје према Енглеској и њеној политици онако топле осећаје, као што би ми желили. Племенити лорд дотакао се овом приликом и „значајне великодушности“, коју је Русија показала спрам Енглеске приликом страшног Исак-ханова устанка противу авганског емира.

Овако није скоро енглески државник говорио о Русији, а изјаве лорда Дафрена у толико су од већег значаја, што се претпоставља, да је племенити лорд, као пређашњи дугогодишњи енглески амбасадор у Петрограду, имао прилике да се лично увери о царевим мирољубивим тежњама.

Петроградско „Нов Времја“, признавајући, да је овај говор лорда Дафрена учинио изванредан јак упечатак на европске политичаре, надовезује, да је овакав говор, од стране тако одличног енглеског државника необична новина, у толико више, што се чуо по доласку Розберијеву на владу, из чега се даје извести закључак: да нови енглески премијер жели да буде у пријатељским односима како са Француском, тако и са Русијом.

— **Немачка**. Царевинско је веће примило већином гласова немачко-руски трговачки уговор. Због тога су одношаји између царевина постали врло срдачни, што и сами цареви својим понашањем доказују.

У ствари Споменице Сави Текелији.

III.*)

Даље су нађене о Сави Текелији за сад и ове књижевне ствари:

„**Јавор**“ за 1877. стр. 800, доноси у једноме чланку извадак из писма Саве Текелије митрополиту Стратимировићу, где се тужи против поунијачавања.

„**Житије Теодора Павловића**“ од дра Конст. Пејичића. На стр. 23. и 45. реч је о Сави Текелији.

Sabbas Tököly: Dissertatio juridica de causa et fine civitatis etc. Pest. 1786. (са сликом Петра Текелије). Матичина библиотека бр. 1161.

Летопис Матице Српске. За 1853. ч. II. стр. 215. о Михаилу Ђурићу, као питомцу Саве Текелије у ц. кр. инжињерској академији.

Летопис за 1842. ч. II. стр. 93. извештај о раду Матице за 1842. Ту се много о Сави говори.

Летопис за 1825. (књига 1.) доноси у „Смесицама“ белешку о делу »Erweis dass die Valachen nicht römischer Abkunft sind“ и т. д., а у „Содержанију“, што га је Матица за све Летописе од 1825. до 28. (а доцније до 1850.) издала, стоји да је тај „Erweis“ писао конзил. Текелија. У „Летопису“ пак за 1829. ч. I. јавља се у „Смесицама“, да је тај чланак изишао и у засебној књизи у другом издању (први пут као чланак у „Allgem Repetitorium der neuesten in und ausländisch. Literatur für 1823. III. B) и то у Будиму г. 1827. 8. стр. 184., и да на том издању стоји „übersetzt durch S. T. У тој белешци полемизира Јован Хаџић-Светић са неким тврдњама у тој књижици.

Летопис за 1837. II. на стр. 82. има ода Сави Текелији на чешко-словачком језику од Људевита Штура. А иста ода изишла је у слободном српском преводу у „Летопису“ за 1839. II. св. на стр. 56.

Летопис за 1841. св. I. доноси оду О. Ђурчића „На имендан Саве Текелије“ (стр. 74).

Летопис за 1857. св. II. (књ. 96). стр. 73. У говору секретара Давида Давидовића каже се о Текелијној жени, да је умрла од колере у Паризу 11. окт. 1855.

(За прегледање свију „Летописа“ одредиће се нарочит члан одбора).

У „**Хуфеландовој макровиотици**“ (превод дра Јов. Стејића), I. књига, има лик Саве Текелије (год. 1826.)

Доситеј Обрадовић у својој „**Етици**“ у предговору (Издање браће Јовановића књига V. стр. 9.) говори о „предрагом Арађанину, који с ангелском својом ревношћу не само миломе своме роду основљава и подиже школе, него јоште и такова установљења и уредбе показује и прекрасно даје, које ће — — за пример служити“, а то чини „славни Текелија.“

„**Српске илустроване новине**“ Стевана В. Поповића, године 1881. стр. 65. доносе лик Савин из млађих година (биће исти, што га 1835. донесе „Срп. нар. лист“) а на стр. 69. чланак Исе Ћирића „Закладе Саве Текелије за војнике и свештенство.“

„**A régi Orod vagyis a mostani Arad dolgai**“, што је написао Ласло Нађ и издао г. 1814. — Егземплар ове књиге, што га има Матичина библиотека (под бр. 1345.) био је својина Саве Текелије и има у њему занимљивих Савиних бележака, из којих излази, да је Нови Арад основао оберкапетан Јован Текелија г. 1696.

У „**Бранику**“ за 1892. год. Бр. 108. Позив текелијиних питомаца, да се у Араду прослави педесетогодишњица од смрти му. Бр 109. Позив Матице српске на парастос у Н. Саду. Бр. 110. „Слава Текелији!“ од М. Ј. Бр. 112. Беседа дра Стевана Малешевића на гробу у Араду (21. септ. 1892.) Бр. 113. Са гроба Саве Текелије од А. П—вића. Бр. 112, 113 и 114. подлистак: „Текелијина педесетогодишњица (С пута у Арад) од Б. Б—ћа. Бр. 115. Педесетогодишњица смрти Текелијине у Панчеву. Бр. 118. Прослава педесетогодишњице у Будапешти. — У „Бранику“ је и идуће године 1893. пред збор Текелијиних питомаца писано, нарочито је писао др. Ст. Малешевић о Сави Текелији, — но то ће редакција „Споменице“ све лако моћи наћи, пошто је у ново доба изишло. Исто тако и што је у другим новим листовима писано.

Дисертација за докторат медицине *Гаврила Пекоровића* из Оросламоша (г. 1836.) посвећена је Сави Текелији „viro avita gloria. splendidis majorum meritis, mecenati suo munificentissimo.“ (Мат. библ. бр. 485.).

Албум Саве Текелије, што га је издала Матица приликом прославе стогодишњице Текелијне (1861. г.) доноси спев Дамјана Павловића и Лазе Костића, за тим говор Јована Суботића и Андрије Монашевића, пароха новосадског. (Мат. библ. бр. 3572.)

„**Еднога Арађанина начертаније за обученије и т. д.**“ за које смо молили да нам се пошље, није нужно шиљати, јер га има Мат. библиотека под бројем 137. (У списку под „Арађанин“).

„**Привјествије Сави Текелији**“ од Јована Стејића има такође Мат. библ. (бр. 469.)

Акта сабора 1790 (Мат. библ. 2544.)

Лукијана Мушицког Стихотворенија књ. II. На стр. 154. Ода Сави Текелији (славенски).

Писмо Милована Видаковића (г. 1839.) Сави Текелији, у којем га моли да му даде „какову нибуд службу“ у заводу његовом. („Поменик“ М. Ђ. Милићевића, стр. 56.)

Српски народни лист (Тодора Павловића) за г. 1841. Бр. 4. у песми „На дан св. Саве“ од П. А. Поповића пева се и *Сави Текелији*. — Бр. 12. у чланку „Опет нешто о илирству“ тужи се писац, како су Хрвати „и најмилије српско име, г. кр. совјетника Саве Текелије“ поилирили, те његово писмо, што га је у стиховима Гају писао, у бр. 40. „Данице Илирске“ (од 1841.) донели „испорчено и неистино, без главе и без репа,“ против чега се Сава Текелија оградио, те сад у „Срп. нар. листу“ излази Савино писмо уреднику тога листа и оно писмо у стиховима, што га је Сава г. 1836. Гају писао. — Бр. 13. „Распра између ћ, ђ, ј и љ.“ (у стиховима). Потписано С. Т. (Биће да је Саве Теклелије, јер је он и иначе у стиховима филологисао). — Бр. 41. П. А. Поповић цитира у једном чланку повећи део предговора Саве Текелије из „Римљани у Шпанији“ (у ноти, стр. 324.) — Бр. 43. има „Пјесна роду“ од Светозара Вујића из Аде, у којој се славе писци и други знаменити Срби; део песме пева Сави Текелији. — Бр. 48. Песма Севастијанова Тод. Павловићу на глас да се Саве Текелије образ, у камену изрезан, у Пешти добити може (песма је цела у славу Савину и о Сави).

*

Молимо и опет све поштоваче Савине, да се потруде око тражења у старијим књигама и листовима те да све, што се односи на Саву Текелију, саопште члану овога одбора *дру Илији Огњановићу у Новом Саду*.

Редакциони одбор
за „Споменицу“ Саве Текелије.

Умољавају се уредништва српских листова, да овај проглас изволе прештампати у своје листове.

*) Први је чланак изишао у „Бранику“ за 1893. бр. 151., а други у „Бранику“ за 1894 бр. 11.

Нови Сад, 4. (16.) марта 1894.

— **Неистинит глас.** У прошломе броју нашега листа, штампан је „глас из Босне“, и у њему вест, како се у Босни говори, да је влада босанска нудила „Бранику“ претплату за 400 претплатника, само да непише ништа о Босни и Херцеговини. Истини у хатар изјављујемо, да је *пронесени глас по Босни неоснован* и да никад нико није „Бранику“ чинио ни горње ни сличне понуде, а под условом, да о Босни не пише. У осталом, целом је свету познато, да је „Браник“ потпуно и у свему независан лист, који се у своме писању и раду руководи цигло *начелом и убеђењем;* а то знају и господа око босан-

ске владе, па им за цело не пада на памет, да чине безуспешне експерименте с нашим листом.

— **15. Март у Новом Саду**. Од неколико година слави се 15. Март и у Новоме Саду. Но све је те „славе“ требала да надмаши овогодишња. — „Dalárda“ се бацила у белу цену, да прослава буде што лепша. Објавила је плакатима, великим као Ајфелова кула да ће 15. Марта у вече приредити забаву с *бесплатним* уласком. Прослава је испала одиста величанствено; на забаву је дошло — **двадесет** особа! И то за то тако много, што је било бесплатно, јер да се плаћало, нема сумње не би дошао — нико! Тако се „слави“ 15. Март у Новоме Саду. Овоме не треба коментара. — Но да би свечаност била што величанственија, наредили су учитељи овдашње *чивутске* школе, да сва деца имају 15. Марта доћи с мађарским кокардама у школу. *То* ће временом бити поборници и борци за мађарску државну идеју! Ето како се, и из каквих се они рекрутују!

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 4. марта 1894.

— **Уредништву „Браника“ треба један млађи сарадник. Који ово место жеље, нека нам се пријаве. Код нас ће сазнати и за услове.**

— Данас је изишла прва овогодишња свеска **„Летописа“** „Матице Српске“ са веома одабраном садржином.

— Пуковник **Јеврем Велимировић**, српски посланик у Цариграду, стављен је на расположење, а на скоро ће бити и Пашић. И време је било, да се Србија опрости неспособних дипломата! На место Велимировићево биће постављен др. Владан Ђорђевић.

— **Перлеска среска штедионица деоничарско друштво** у својој редовној главној седници, држаној 23. т. г једногласно је закључила, да се упише за члана „Српске Матице“ са уплатом од 50 ф. као и за потпомагајућег члана „Српског учитељског конвикта“ на основу правила §. 6. са уплатом од 50 ф. Своту је од 100 ф. послала преко свога управитеља г. *Ђуре Илића* администрацији овога листа са молбом, да се на опредељена места своте предаду.

Молбу деоничарског друштва радо извршисмо. Упозоравајући све наше заводе да сљеде лепом примеру Перлеске штедионице. Ми им са наше стране кличемо: Живели!

— Пишу нам из **Ст. Бечеја**: Мита Поповић беше од наших првих лиричних песника новијег доба, песме му се и сад радо читају и даним приликама декламују, јер су пуне песничког духа и полета, али радња његова у прози — искрено да кажемо — пуна је празнине. Ова се празнина особено опажа у позоришној игри „Наши Сељани“, која је из пера именованог песника изишла, и који је комад овдашња српска црквена певачка дружина изабрала, да га 27. фебруара о. г. српској публици покаже. Газда Анта хоће куму свом у невољи новцем да помогне, узајмљује новац од Чивута каишара на велику камату, а кад треба да се врати, нема се, и већ ту је добош пред кућом, ал газда Јоца, ма да му се жена са Антином женом завадила, смилује се и дуг Антин исплати. Наравно одатле се излегу сватови; Јоцин син Раде, који је већ хтео у свет да оде, ожени се са Антином кћери Смиљаном, а друга Антина кћи Јованка, која за писара, што око ње облеће, неће ништа да зна, уда се за сеоског пастира, кога је из срца волела. Ето то је битна садржина речене позоришне игре. Није чудо дакле, што смо данашњег вечера више у представљачима, него у садржини исте позоришне игре уживали. Од мушког особља на првом месту морам споменути г. *Младена Поповића* (газда Анту), који не само да се сходно својој улози маскирао, него је и улогу на опште задовољство публике одиграо. На опште задовољство одиграше даље своју улогу г. др. *Милан Поповић* (пастир), г. *Милан Жекић* (Чивутин), г. *Пера Пекаровић* (Шваба), г. *Стеван Перић* (газда Јоца), и г. *Сима Поповић* (Рада). Г. др. Милан Поповић и по себи је пријатна појава, а нуз то је изврстан певач, па морате мислити да су му и представа и певање бурно пљескање у публици изазвали. Код женског особља већ је теже бити преварен судија, јер неможе се порећи, да су све представљачице са таком спремом и мимиком дате им улоге приказале, као да су пред шанталом одрасле. Нема ту муцања и бојазни, него ко да гледамо праве сељанке, како пред својом кућом чисте и торокају, а пољубац заљубљених тако је ватрен, да се чак на галерији чује одјек његов. Завист и допадање подједнако таласају се у грудма публике, чује се бурно: На ново, на ново! јер се песник за такова честа уживања није побринуо.

Гђци *Персиди Ташић* као врачари нема јој пара, као што сам у публици од више њих чути могао, она је највећу похвалу заслужила. Улога по себи није велика, ал је представљачица ипак знала пажњу публике на себе привући, јер јој је орган пријатан, мимика окретна, и говор тако природан, ко да збиљу гледаш и слушаш. Знам да је једва чекала, да се те несносне улоге опрости. Гђци *Теодора Берић* је такођер своју улогу као Јованка на опште задовољство и уз бурне пљескање публике одиграла, особито њено лепо, умиљато певање тако је занело публику, да је песме понављати морала. Ко да и сад гледим несташну Јованку, како на позорници скакуће, како хоће нестрпљивог писара јајетом да удари и како топло, жарко љуби Илију свог. Ко да и сад слушам умилне песме њене, јер се од чари њеног звучног гласа још нисам отргао. Леп је тај идеалан свет, ал трајан није. Био би неправедан, кад бих прећутао и гђце *Софију Живков Баину* као Вату, жену газда-Јоцину, гђцу *Емилију Чиплић* као Смиљану и гђцу *Виду Рајковић* као Кату, жену газда Антину. Све три су снаје улоге добро схватиле и вешто одиграле, а особито гђца Софија Живков Баин, којој повезана глава тако доликује, приказала нам је прототип сеоске снаше. У опште таква приказивања свакако су похвале достојна, јер буде свест народну и ојачавају друштвени живот, који је особито код нас потребан. Сала је била дупком пуна, а и материјална корист је битна, јер је, као што чујем, преко 200 фор. прихода било, који нашој миљеној певачкој дружини, у чију се корист представа давала, није на одмет, и коју само молити можемо, да нам такове забаве чешће приредн.

—ј—

НОВИЈЕ.

ПАРИЗ, 3. марта. У цркви св. Мадлене бачена је јуче бомба. Атентатор је убијен, а више особа рањено.

РИМ, 3. марта. Краљ је примио српскога министра-председника Симића веома љубазно и пожелео је краљу и Симићеву министарству најлепше успехе. Министар спољних послова приредио је свечан дипломатски ручак у почаст Симићу, на коме је ручку Симић веома одликован.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „Браника.“

БУДИМПЕШТА. 4. марта. У данашњој саборској седници, пре него што ће се прећи на дневни ред, изјављује посланик Ото Херман своје огорчење, што је један пештански лист објавио већ по читавој земљи нарочитим бројем. да је Кошут умро. (Вичу: срамота!) Говорник мисли, да ће погодити жељу целе земље, ако предложи, да се изрази негодовање због таког поступка. Пошто је сабор ово примио, прешло се на дневни ред.

ТУРИН, 4. марта. (10. с. пре подне). Кошут је мирније провео ноћ; грозница је око по ноћи нешто попустила.

Трговина.

НОВИ САД, 4. (16.) марта 1894. г. Са будимпештанске житарске пијаце стижу нам повољнији гласови о ценама рани, те се због тога и код нас на данашњо' жит. рекој пијаци шеница скупље продавала.

Довоз је ране на нашу пијацу слаб а рана што стиже продаје се по сљедећој цени:

Шеница 6 ф. 90—7 ф. 15 н. Наполица 6—6 ф. 10 н. Јочам 6—6 ф 10 н Зоб 6 ф. 80—7 ф. Кукуруз окрњен 4 ф. 30—55 н. Пасуљ бели 5 ф. пасуљ жути 4 ф. Све по 100 кила.

Маст 52—54 ф. Сланина 52—54 ф. Сланина дебела од прљених свиња 54—56 ф. Све по 100 кила.

*

Течај вредности и новаца на берзи у Будим. Пешти 2. (14.) марта 1894.

Ц. кр. дукати	6 ф. — н.
Наполеондори (20 франака) .	9 ф. 88 н.
4% угар. ренте у злату . .	118 ф. — н
4% „ „ „ крунама .	94 ф. 90 н.
Деонице угарске банке . . .	440 ф. 25 н.
Немачке државе марке . . .	61 ф. — н.

РЕД ПЛОВИДЂЕ.

Лађе дунавског паробродског друштва од 6. (18.) марта до конца априла т. г. сљедеће ће слобраћавати:

Од *Новог Сада за Сланкамен*: Средом, Петком и Недељом после подне у $6^1/_4$ сати.

Од *Новог Сада за Земун, Београд и Оршаву*: Средом, Петком и Недељом у $6^1/_4$ сата после подне.

Од *Новог Сада за Тиске штацује*: Недељом у $6^1/_4$ сати после подне.

Од *Новог Сада за Будимпешту*; Недељом, Уторником и Петком изјутра у 5 сати (за пешту лађе полазе од 23. марта т. г.

Агенција.

Огласи.

Бр. 1882. тр. III. $\frac{1891.}{11. \text{ и } 12.}$ 2—3

ОГЛАС ДРАЖБЕ.

Кр. котарски суд у Илоку даје на знање да је на молбу трг. тврдке Редлих Оренштајн и Шпитцер проти Фердинанду Розбергери ради укинућа заједнице права властништва непокретности уписаних у гр. ул. бр. 289 и 333. обћине Беочин дозволив јавну овршну дражбу некретнинах бивших пре власника Јосифа Чика, а сада у половици власништво Фердинанда Розбергера а у половици тврдке Редлих Оренштајн и Шпитцер именито пак кат. парцела број 607, 579, 585, 588, 593, 599, 610 и 836, те кат. парц. бр. 587 и 586 као и на потоњим парцелама налазеће се Цемент фабрике вредних 50000 фор. словом педесет хиљада форинти аустриске вредности, те да је према споразуму сувласника скратио дражбени рок и установио га на дан *12. аарила 1894.* у 9 сати пре подне у опћинском уреду у Беочину. —

Позивању се сви, које би поменуте некретнине купити желили, к' дражби те се примећује, да ће се исте допитати ономе, који ће за њи највише понудити без обзира на назначену им вредност, да се дражбени увјети и грунтовни извадци могу код суда угледати. —

Позивају се такођер сви они који премда нису о дражби напосе обавјештени, а ипак мисле да су уписом у јавне књиге на горенаведене некретнине заложно право стекли, да то своје право тим сигурније прије продаје овоме суду пријаве што ће се иначе деоба куповнине и без њих обавити, те ће сами себи приписати имати ако се куповнина намирењем других тражбина исцрпи. —

Кр. котарски суд у *Илоку* 7. марта 1892.

Кр. котарски судац

ОГЛАС.

Услед одлуке Високославног саборског одбора у Ср. Карловци од 30. септ. (12. октобра) С. О. $\frac{2339}{672}$ ex 1893., у погледу оправке: цркве, зданија и регулисања чесме манастира Врдника, расписује се овим лицитација на мањак која ће се дне 20. марта (1. априла) т. г. у 10 сати пре подне у манастиру Врднику путем запечаћеног оферта одржавати.

На основу прорачуна изнаша:

За оправку цркве	—	1781 ф. 16 н.
„ „ зданија	—	655 ф. 38 н.
„ регулацију чесме	—	332 ф. 45 н.
	Укупно:	2767 ф. 99 н.

Ближи увјети могу се дознати код саме управе.

У манастиру *Врднику* (Раваници) 24. фебруара (8. марта). 1894.

2—3 **Управа манастира.**

Стечај.

„I. *Задруга за потпомагање и штедњу*“ потребује једног подкњиговођу.

Годишња плата је 600 фор. Компетенти имају своје молбенице заједно са сведочбама о својим способностима до 15. Априла н. н. о. г. подписаној управи поднети.

У **Иригу** 6. марта 1894. 3—3

УПРАВА

„I. Задруге за потпомагање и штедњу у Иригу“

Стечај.

На упражњено место срп. вер. забавиље у Кумани овим се стечај расписује.

Плата је забавиље: 300 фор. са петогодишњим доплатцима, у име стана и огрева 99 фор. све донде док општина ова у стању не буде стан у нарав дати.

Рок стечају траје до 12 (24.) марта ове године.

У Кумани (Банат) 14. фебр 189в.

3—3 **Школ. одбор.**

ОГЛАС.

Стављам до знања поштованој публици, да сам у Сомбору у својој кући (унутрашња варош, соларски сокак) отворио своју **АДВОКАТСКУ КАНЦЕЛАРИЈУ.**

Др. Стеван пл. Зако
адвокат.

ОГЛАС.

На темељу закључка главне скупштинске седнице од 29. августа (10. септем) 1893. и одобрења славног архидијецезалног административног одбора од 10. (22.) новембра 1893. А. О. 581./376. као и усљед закључка главне скупштинске седнице од 9. (21.) јануара 1894 расписује се овим од стране српске православне црквене општине на дан 13. (25) марта т. г. у 3 сата по подне писмена попудбена дражба за градњу једне куће за парохијални дом односно за изнајмљивање, уз прорачунску своту од 93.345 ф. 23 н. а. в.

Као жалбина установљен је износ са 5% од прорачунске своте.

Дражбени увјети, нацрти, трошковник, темељице уговори као и сви на ту градњу односећи се нужни податци могу се сваки дан у обичним уредовним сатима у просторијама овдашње српске православне црквене општине увидити

У *Митровици* 21. феб. (5. марта) 1894.

Српска православна црквена општина.

Перовођа: 3—3 Председник:

Влада Марковић. **Ћира Милекић.**

СТАНОВИ

у кући дра Полита грчка улица бр. 13. може се добити:

Са I мајом. Један стан са сокака састојећи се из 5 соба, кујне, коморе за дрва и подрума.

Са I. априлом. Један стан из авлије састојећи се из 2 собе, кујне и коморе за дрва.

Одмах. Једна соба из авлије са намештајем посебним уласком и посебним степеницама.

Обавештај даје домар. 1—3

ОВОГОДИШЊИ ВЕЛИКИ

МАРВЕНИ ВАШАР

НОВОПАЗОВАЧКИ

услед ускршњих празника римокатоличких обдржаваће се дана 21., 22. и 23. марта п. н. 1894.

К. Стефановић,
закупник.

3—3

WOLL-REGIME.

Grösster Schutz gegen Kälte u. Hitze sind:

Renger's allein echte

Normal-Unterkleider.

Prämiirt mit 6 goldenen Medaillen.

Illustrirte Kataloge gratis.

Fabrik-Niederlage bei: **Д. ЋУРЧИЋА**

Нови Сад, главна ул., сопствена кућа.

УПРАВИТЕЉА

ЛЕОПОЛДА ЛАНДЕСМАНА

висок. кр. угар. министарством наставе са правом јавности овлашћена

дечачка школа и васпитни завод

(са шест разреда грађанска школа)

у **СУБОТИЦИ** (у Бачкој.)

Ова грађанска школа спрема своје питомце за препарандију, трговачку академију, индустријску и кадетску школу; оспособљава их за знања државна, трговачко-индустријског подухвата; за чиновнике обезбеђујућих и банкарских завода. Слушаоци ове школе могу прећи у школу шумарско-земљоделску и марвено-лекарску. У заводу се учи и говори:

српски, мађарски, немачки и француски.

Брижљиво васпитање, савесна пажња на наклоност, којој струци питомац тежи Строг надзор. Цене умерене. На вахтевање се шаљу програми бесплатно.

Ђаци, који у школама нису успех пост гли, или одрасли који би хтели чиновници постати а немају атестата од четврте односно шесте грађанске школе, примају се и савесно припремају, да убрзо дотичне испите положити могу. 6—6

Власник и издавалац: Дружина Бранка. **Одговорни уредник Никола Јоксимовић.** **Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду**